

CENTRUM FÖR DEBATTEN. Boken om Håkan Juholt har satt i gång en publicistisk debatt. Foto: Suvad Mrkonjic

Avgrundsdebatt

Pär Nuder tror inte att förlagen har ansvar för det som skrivits om honom i Juholtboken.

Nils Funcke rättar både honom och Maria Schottenius i en diskussion som har blivit tramsig.

En lättviktig bok har lett till en tramsig diskussion som blottlagt en djup okunnighet om ansvar och ansvarsutkrävande.

Tommy Möllers och **Margit Silbersteins** bok "En marsch mot avgrunden" har fått förre finansministern **Pär Nuder** att gå i taket. Han ogillade den roll han tilldelas som den som styrde så att **Håkan Juholt** blev Socialdemokraternas partiledare.

Nuder häpnade över beskrivningen i boken. Han känner sig "kränkt" och överväger att stämma författarparet för förtal. Med så ömma tår får det ses som en välsignelse att Pär Nuder inte uppbär något tyngre samhällsuppdrag. Hans reaktion har ett till en dispyt om vem som sagt vad och vem som ringt vem när. Ordväxlingen som nu ödar trycksvärta har i hård konkurrens med boken och korvgrillningen i Maramö tagit priset vad gäller lättviktighet i samhällsdebatten. Det är undermålig teater baserad på ett uselt manus.

Men "En marsch mot avgrunden" har också väckt en central fråga. Den om ansvar och ansvarsutkrävande.

Pär Nuder skriver i DN att "förlagen, till skillnad från tidningar, inte har ansvar för det som skrivs". Han citerar **Maria Schottenius** som i DN förklarat den krisande bokbranschen kollektivt har tappat hämningarna och omdömet. Enligt Schottenius ligger det inte i förlagens intresse att "kontrollera det som publiceras" - särskilt inte om boken har hög "skvallerpotential" - eftersom det är författaren som "är ansvarig utgivare, inte förläggaren eller förlagschefen".

Pär Nuder. Foto: Roger Vikström

I kontrast till förlagen som gett sig in i "skvallra-, ljuga- och förtala"-branschen, står enligt Schottenius tidningarna som har ansvariga utgivare, som kan sättas i fängelse om de blir fällda och tvingas att be om förlåtelse i spalterna.

Visst finns förlag som inte tar ett publicistiskt ansvar men det innebär inte att de kommer undan det. Tvärt emot vad Pär Nuder och Maria Schottenius tror kan en förläggare bli straffrättsligt ansvariga för till exempel förtal.

Är författaren en pseudonym, som exempelvis **Bo Balderson**, ansvarar förlaget helt och fullt för publiceringen om författaren inte träder fram. Avlider författaren innan preskriptionstiden löpt ut efter ett år, eller om författaren håller sig undan inför en rättegång, ansvarar förläggaren. Det förlag som trycker avlidna författares böcker i nya upplagor är ansvariga för innehållet om de inte utsett en särskild utgivare.

Även om författaren kan lagföras kan den förtalade rikta skadeståndskrav direkt mot förläggare. I de fall där inga sådana direkta krav framförs kan förläggaren trots allt bli skyldig att betala skadestånd och motpartens rättegångskostnader eftersom skadeståndsansvaret ska bäras solidariskt av dem som bidragit till framställningen.

Risken för straffansvar och det solidariska skadeståndsansvaret gör att förlagen själva granskar manus och ibland betalar tiotusentals kronor för att få en bedömning av en advokat.

Visserligen spelar det ingen roll rent straffrättsligt att ett förlag drar in upplagor där något förgräpligt slunkit igenom. Det kan påverka påföljden när ett brott begåtts men får nog mer ses som ett sätt för seriösa förlag att värna sitt renommé.

Senast var det Bonniers som drog in slarvern och den något långsinte **Herman Lindqvists** självbiografiska "Mitt i allt". I memoarboken upprepar han insinuant anklagelserna mot den avlidne poeten **Karl-Gustaf Hildebrand** för att ha varit antisemit. Det var också dessa anklagelser som fick Norstedts att år 2000 dra in upplagan av Lindqvists "Drömmar och verklighet".

Personfrågor inom politiken har ett visst underhållsvärde. Men så mycket mer än kuriosa blir det inte om de inte kopplas till sakfrågorna.

Ansvarsfrågorna inom publicistiken har ett stort samhällsvärde. De utgör en förutsättning för en vid yttrandefrihet och får inte förvandlas eller behandlas som en kuriositet.

Nils Funcke

kulturen@expressen.se

Nils Funcke är journalist och expert på tryck- och yttrandefrihetsfrågor.

Publicerad 26 mar 2013 08:23

Adress till denna artikel:

<http://www.expressen.se/kultur/avgrundsdebatt>